

зовнішнього середовища. Для України як країни-партнера ЄС особливо важливим є включення у європейські туристичні програми як крок до глибшої інтеграції та регіонального розвитку.

Література

1. European Commission. European Agenda for Tourism 2030. URL: <https://ec.europa.eu>. (дата звернення: 12.05.2025).
2. Nye J. S. Soft Power: The Means to Success in World Politics. New York: Public Affairs, 2004. 191 p.
3. Interreg Europe. Projects and Results Database. URL: <https://www.interregeurope.eu>. (дата звернення: 14.05.2025.)
4. European Neighbourhood Instrument. ENI CBC Annual Report 2022. URL : <https://www.euneighbours.eu>. (дата звернення: 12.05.2025).
5. European Commission. COSME Tourism Initiatives Overview. URL: <https://single-market-economy.ec.europa.eu>. (дата звернення: 12.05.2025).

Яремчук Оксана Яківна,

*вчитель географії Озерецької гімназії
Вараської міської ради, с. Озерці*

Яроменко Оксана Володимирівна,

*кандидат географічних наук, доцент,
доцент кафедри географії і туризму, начальник відділу з
наукової діяльності та аспірантури
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янука», м. Рівне*

ЕКОНОМІКО-ГЕОГРАФІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА СЕЛА ОЗЕРЦІ ВАРАСЬКОГО РАЙОНУ

Економіко-географічні особливості сільського господарства є актуальними до вивчення, оскільки сільське господарство є важливою складовою господарства сільських місцевостей України. У розвитку

сільського господарства села вагому частку займають діяльність особистих селянських господарств. Дослідження економіко-географічних особливостей сільського господарства, на прикладі селянських господарств дозволить краще зрозуміти взаємозв'язок між географічними та соціально-економічними умовами; сприяти розробці механізмів підтримки та розвитку сільськогосподарського сектору у сільській місцевості.

Головною формою сільського укладу життя є особисті селянські господарства (ОСГ). У 2003 р. прийнято Закон України «Про особисте селянське господарство», у якому особисті селянські господарства – це форма ведення сільськогосподарської діяльності громадянами України для задоволення власних потреб у продуктах харчування, а також реалізації надлишків продукції. ОСГ не є юридичною особою, а основою його функціонування є праця членів сім'ї [1].

Розглянемо становлення особистих селянських господарств на земельних угіддях с. Озерці. Село Озерці розташоване в північно-західній частині Вараського району Рівненської області. Відстань до найближчого м. Вараш становить близько 30 км, а до обласного центру, м. Рівне, приблизно 200 км. Найближчими залізничними станціями є Маневичі (35 км) та Рафалівка (45 км). До складу села входять 12 хуторів: Гірник, Цитимле, Вельхів, Засторовень, Черне, Дуб'є, Острів, Глинище, Красна Вість, Бірок та Либисимне [2].

Аналіз історичних аспектів розвитку регіону свідчить, що сільське господарство відігравало ключову роль у житті місцевих жителів на всіх етапах становлення суспільства. Особливості фізико-географічного положення та природних умов у селі загалом сприятливі для введення сільського господарства.

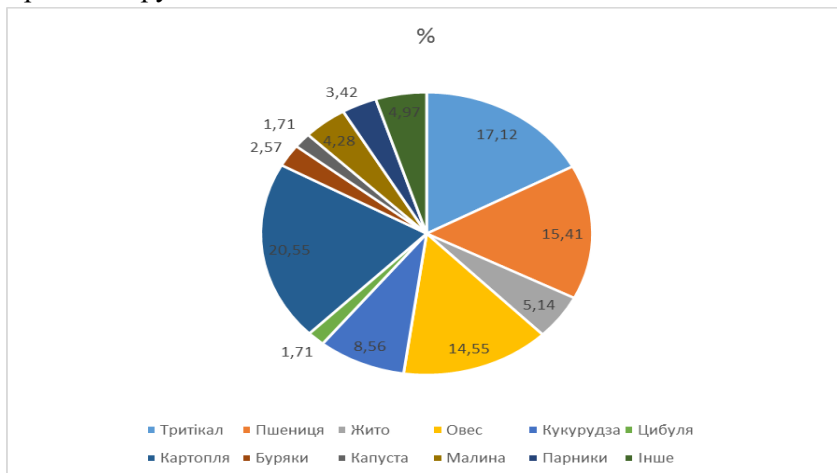
За переписом населення 2001 р. у с. Озерці проживало 824 особи [2]. Проте чисельність населення зменшилася внаслідок війни в Україні, частина сімей емігрували за кордон, тоді як інші мешканці беруть участь у захисті України.

Відсутність робочих місць на місцевому ринку праці, а також значна віддаленість села від промислових об'єктів та міських центрів, де можливості працевлаштування вищі, визначає розвиток

особистих селянських господарств як основний спосіб продовольчого й матеріального забезпечення місцевих сімей. З метою виявлення основних напрямів розвитку особистих селянських господарств села Озерці було проведено анкетування та усне опитування місцевих жителів (73% жителів села).

Дослідження показало, що основу в структурі рослинництва складає вирощування зернових культур, зокрема тритикале, оскільки дана культура є невибагливою до ґрунтів та водного режиму, і при правильному виборі сорту, дає хороший урожай. Вагоме місце серед інших сільськогосподарських культур за вирощуванням займає картопля, як важлива продовольча та кормова культура.

У селі вирощуються різноманітні культури для особистого споживання, зокрема моркву, кукурудзу, столовий і кормовий буряк. Однак врожайність кормового буряка є недостатньою для повного задоволення потреб господарств, що змушує багатьох мешканців купувати його додатково. Як альтернативу, місцеві жителі дедалі частіше вирощують топінамбур. Ця культура відзначається невибагливістю до умов вирощування, легкістю догляду та може слугувати заміником кормового буряка. Структуру рослинництва с. Озерці ілюструє мал. 1.

Мал. 1. Структура рослинництва с. Озерці

З 2020 р. у селі почали активно зростати площі малинових насаджень. Різноманіття вирощуваних сортів малини розширюється. Частка сортів «Полка» та «Полана» поступово скорочувалася, поступаючись місцем більш транспортабельним і продуктивним новим сортам, таким як «Дзюгана», «Джоан Джей», «Мапема» та «Маравелла». До прикладу, у 2023 р. обсяги реалізації місцевими жителями малини склали 15 т 300 кг. Місцеві підприємці реалізовували малину на оптових базах у с. Колодії, смт. Маневичі та м. Луцьк, після чого продукція експортувалася за кордон. Протягом останніх чотирьох років у селі набуває популярності вирощування лохини (сортів «Дюк», «Блюголд», «Блюкроп»). Однак, однією з основних проблем цієї діяльності є необхідність значних капіталовкладень для посадки та купівлі саджанців, а також те, що прибуток можна отримати лише через три роки після посадки. У селі також є промислові плантації суниці садової з сумарною площею 30 соток. На цих плантаціях вирощуються такі сорти, як «Альба», «Хоней», «Азія», «Сирія» та «Альбіон». Продукція реалізується серед місцевих жителів та транспортується на ринки збуту.

Завдяки вигідному фізико-географічному положенню та віддаленості від промислових зон, населений пункт має хороший потенціал для вирощування екологічно чистої органічної продукції, що користується попитом як на українському, так і європейському ринках. Проте, проблеми з логістикою, зокрема відсутність якісних доріг до територіального центру, спричиняють затримки в транспортуванні продукції, що знижує рентабельність й ускладнює перевезення.

Спостерігаючи за розвитком місцевого господарства с. Озерці, можна зробити висновок, що, окрім садівництва, значну популярність набуває парникове господарство, яке є одним із найбільш рентабельних напрямків, за свідченням місцевих жителів. На кінець 2023 р. в селі налічувалося 57 теплиць площею понад 10 соток, причому в особистих господарствах використовуються й теплиці з обігрівом, що дозволяє вирощувати, наприклад, огірки під відкритим ґрунтом. Продукція, вирощена в теплицях, реалізується як місцевим

бізнесменам, так і приїжджим покупцям. Останні, у свою чергу, транспортують огірки на оптові ринки в міста Київ, Рівне, Луцьк та Ковель.

Щодо тваринництва, то значним є вплив природних умов на розвиток даної галузі. Відсутність якісних пасовищ із багатою луговою рослинністю обмежує вигодовування високопродуктивних порід великої рогатої худоби. Зокрема, місцеві корови мають середній рівень продуктивності, який не перевищує 5 літрів молока на добу. Період лактації у корів часто припиняється природним шляхом і триває 2-3 місяці. У господарствах села утримуються також кози. Зазвичай у кожному господарстві по 2-3 особини. Поширеним видом тварин є свині, середнє поголів'я яких складає 2 голови на двір. Деякі особисті селянські господарства спеціалізуються на вирощуванні свиней для реалізації як живою масою, так і у вигляді готової продукції (м'ясо, сало). Основною породою у розведенні свиней є «Петрени».

Особисті селянські господарства с. Озерці спеціалізуються й на розведенні домашньої птиці. Серед основних видів переважають кури, гуси, качки та індики. У с. Озерці налічується більше 50 пасік, середня кількість бджолосімей на одну пасіку становить 10. Усі пасіки мають стаціонарний характер. Відсутність значної кількості медоносів у регіоні обмежує продуктивність бджільництва. Протягом останніх років у селі спостерігається зростання кількості приватних ставків, що використовуються для розведення риби. Основними видами риби є: карась, короп, білий амур, товстолоб, щука та окунь. Деякі господарі реалізують свіжу чи сушену рибу, виловлену в природних водоймах.

Економіко-географічний аналіз розвитку сільського господарства у селі Озерці Вараської громади Вараського району Рівненської області свідчить про активне вдосконалення та модернізацію традиційних сільськогосподарських напрямів. Домінуючими галузями сільськогосподарської діяльності особистих селянських господарств є: городництво (зокрема, парникове господарство), тваринництво, птахівництво та ставкове рибицтво.

Така диверсифікація діяльності дозволяє місцевому населенню не лише задовольняти власні потреби, але й формувати додатковий дохід.

Література

6. Закон України. Про особисте селянське господарство. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/742-15#Text> (дата доступу: 15.04.2025).

7. Озерці (Вараський район). URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9E%D0%B7%D0%B5%D1%80%D1%86%D1%96_\(%D0%92%D0%B0%D1%80%D0%B0%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D1%80%D0%B0%D0%B9%D0%BE%D0%BD\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9E%D0%B7%D0%B5%D1%80%D1%86%D1%96_(%D0%92%D0%B0%D1%80%D0%B0%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D1%80%D0%B0%D0%B9%D0%BE%D0%BD)) (дата доступу: 15.04.2025).

Яроменко Оксана Володимирівна,
*кандидат географічних наук, доцент,
доцент кафедри географії і туризму, начальник відділу з
наукової діяльності та аспірантури
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука», м. Рівне*

Козачок Катерина Віталіївна,
*вчитель географії Оржівського ліцею
Клеванської селищної ради, с. Оржів*

Макаревич Вікторія Олександрівна,
*учениця 10 класу Оржівського ліцею Клеванської селищної ради,
дійсний член Рівненської МАН учнівської молоді, с. Оржів*

ПРОМИСЛОВИЙ КОМПЛЕКС РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СЬОГОДЕННЯ

Рівненська область має багатогалузевий промисловий комплекс, що відіграє важливу роль у соціально-економічному розвитку регіону.